

Bataaki Pool arandeehi yaade to Korintunkooŋe

¹ Bataaki ki to amin yuuri, miin Pool, e saki-ike meeden Sosteni. Miin Pool, mi noddaado saabe muuyde Laamdo faa mi laatoo nulaado Iisaa Almasiihu. ² Miden njowta kawrital goondinbe Laamdo gonngal ngalluure Korintu.* Laamdo noddii on faa laatodon yimbe muudum seniibe, seniraabe kawtal Iisaa Almasiihu. O noddii on, onon e noddoobe innde Joomiraado meeden Iisaa Almasiihu do tawaa fuu. Oon woni Joomiraado maabe, wo Joomiraado meeden du. ³ Wo Laamdo Baaba meeden e Joomiraado men Iisaa Almasiihu kokku on moyyere e jam.

No Poolyettiri Laamdo dow Korintunkooŋe

⁴ Mido yetta Laamdo saabe moodon wakkati fuu ko hokki on moyyere muudum ley kawtal Iisaa Almasiihu. ⁵ Si goonga, ley kawtal muudum on kepii ko woodi fuu e ley haala e ley anndal fuu. ⁶ Seedaaku amin haala Almasiihu tabitii e moodon jaati. ⁷ Dum wadi de on nyakiraaka dokkal Laamdo fay gootal e ley ko kedidon gartol Joomiraado meeden Iisaa Almasiihu. ⁸ Kam hokkata on semmbe faa do adunaaru haadi, yalla odon laatoo be ngalaa feloore nyannde gartol Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ⁹ Laamdo nodfudo on faa kawton e Biyum Iisaa Almasiihu Joomiraado meeden wo koolniido.

---

* **1:2** Golle Nulaabe 18.1-17.

Haala poodundural hakkunde goondinbe

¹⁰ Sakiraaŋe, mido nyaagoo on sanne e innde Joomiraado men Iisaa Almasiihu: tiigunduree, laatodon daande wootere. Taa peccodon, ammaa laatodon jogiibe hakkillo wooto e anniya gooto faa hiŋŋi. ¹¹ Sakiraaŋe am, si goonga mi narii yimbe suudu Kolowe poodundural ina woni hakkunde moodon. ¹² Ko njidumi wi'ude dey, woŋŋe moodon ina mbi'a wo Pool ngoodani, woŋŋe ina mbi'a wo Apolos ngoodani,† woŋŋe du ina mbi'a wo Piyeer ngoodani, woŋŋe katin du ina mbi'a wo Almasiihu ngoodani. ¹³ Yalla Almasiihu wo pecciido naa? Yalla wo Pool maayani on dow leggal palaangal naa? Wo e innde Pool lootiradon lootagal batisima‡ naa? ¹⁴ Mido yetta Laamdo ko mi lootaay fay gooto moodon lootagal batisima, si wanaa Kirispus e Gayus. ¹⁵ Hono noon, fay gooto waawaa wi'ude wo e innde am lootiradon lootagal batisima. ¹⁶ Ayyo, goonga, mi batisiino katin du galle Estefaana. Ko faltii dum, mi anndaa yalla mi batisii goddo katin. ¹⁷ Sabo Almasiihu nulaay kam mi batisa. Ko o nuldi kam dey, mi haala Kabaaru Lobbo oon, tawa wanaa dow haalaaji am nyeenyudi dum joodii, faa taa maayde makko dow leggal palaangal ndeen laatoo bolum.

No Almasiihu holliri baawde Laamdo e hakkilantaaku Laamdo

¹⁸ Si goonga, haala maayde Iisaa dow leggal palaangal wo puuyndam to halkooŋe been, am-

---

† **1:12** Golle Nulaabe 18.24-28. ‡ **1:13** Do wi'ete lootagal batisima dow haala batisima, lootagal tuubu maa mutineede du na wi'ee.

maa to meeden enen hisinteeŋe ɓeen, wo ka baawde Laamdo. ¹⁹ Sabo ina winndaa: «Mi bonnan hakkilantaaku jom'en hakkillo, paamal faamuŋe du, mi jiiɓan ngal.»§

²⁰ Ndelle won ko jom hakkillo woni naa? Won ko jannginoowo Tawreeta woni naa? Won ko baawdo haala e jamaanu o woni naa? Walaa, sabo Laamdo waylitii hakkilantaaku adunaaru ndu, wadi dum puuyndam. ²¹ Yimbe adunaaru ndu e hakkilantaaku muɓɓen fuu annditaay no Laamdo holliri hoore muudum e ley hakkilantaaku mum. Duum wadi de Laamdo muuyi hisinirde goondinbe dum ɓeen e waaju amin nanndudo e puuyndam oon. ²² Alhuudiyankooŋe ina piloo kaayeeffiji, Geresankooŋe du ina njidi hakkilantaaku. ²³ De enen kaa, kabaaru tonteede Almasiihu e leggal palaangal mbaajotoden. To Alhuudiyankooŋe wo dum haala cementiika mettuka, to lenyi goddi du wo dum puuyndam. ²⁴ Ammaa to yimbe ɓe Laamdo noddi ley Alhuudiyankooŋe e ley lenyi goddi, Almasiihu wo baawde Laamdo, wo hakkilantaaku Laamdo. ²⁵ Sabo ko nanndi e puuyndam Laamdo duum ina ɓuri hakkilantaaku ɓiɓɓe-Aadama. Katin du ko nanndi e lokkaaku Laamdo duum ina ɓuri semmbe ɓiɓɓe-Aadama.

²⁶ Ndaaree ko'e moodon, onon sakiraaŋe ɓe Laamdo noddi: ɓe yimbe njogorii wo jom'en hakkillooji keewaa e ley moodon, jom'en baawde keewaa e ley moodon, yuurube e lenyi tedduɗi du keewaa e ley moodon. ²⁷ Ammaa Laamdo subake ko adunaaru jogorii wo puuyndam faa huyfina jom'en hakkillo ɓeen. Laamdo subake

---

§ 1:19 Esaaya 29.14.

ko adunaaru jogorii wo lokkaaku faa huyfina ko jogii semmbe. ²⁸ O subake ko hoyi, ko yawonii, ko adunaaru ndu jogorii wo ɓolum duum, faa o wada ko tayketee duum laatoo ɓolum. ²⁹ O wadii dum taa fay gooto mantoo yeeso makko. ³⁰ Kanko hawti on e Iisaa Almasiihu. Kam laatanii en hakkillo yuurungo to Laamɗo, laatanii en fonnditaare e senaare e rimɗineede. ³¹ Wo hono nii faa ko Binndi diin mbi'i duum laatoo: «mantotooɗo fuu mantaroo Joomiraado.»*

2

Haala hakkilantaaku Laamɗo

¹ Sakiraaɓe, miin du, nde ngarnoomi to moodon faa mi waajoo on goonga Laamɗo tedduɗo ndeen, mi waajoraaki on haalaaji nyeenyal, mi waajoraaki on hakkilantaaku yimɓe. ² Sabo mi an-niyakeno mi waajataako on fay huunde si wanaa haala Iisaa Almasiihu e tonteede muudum dow leggal palaangal. ³ Nde ngondunoomi e moodon ndeen, mido lokkidi, mido huli sanne faa mido diwna. ⁴ Haala am e waaju am yowaaki dow nyeenyal haala nanngooha hakkillo. Ko dum yowinoo dow muudum dey, wo baawɗe de Ruuhu Ceniido hollata deen, ⁵ taa goondinal mon yowoo dow hakkilantaaku yimɓe, ammaa yowoo dow baawɗe Laamɗo.

⁶ De si goonga, wo hakkilantaaku min mbaajotoo hakkunde mawnuɓe e ley goondinal. Wanaa hakkilantaaku adunaaru ndu min mbaajotoo, maa hakkilantaaku jom'en baawɗe halketeɓe e ley jamaanu o. ⁷ Wo hakkilantaaku

---

* **1:31** Yeremiya 9.23.

Laamdo min mbaajotoo. Hakkilantaaku nguun wo goonga tedduo cuudaado yimbe mo Laamdo fodanii en gilla adunaaru tagaaka faa teddineden.

⁸ Fay gooto e laamiiŋe adunaaru been faamanaay hakkilantaaku nguun, sabo sini be paamaniino dum fu, be tontataano Joomiraado tedduo oon.

⁹ Ammaa dum laatake hono no winndiraa:

«Yitere fuu yi'aay, nowru fuu nanaay,
bernde fay gooto miilaaki,

ko Laamdo moyyinani yidube dum.»*

¹⁰ Enen kaa, Laamdo hollirii en dum Ruuhu muudum. Ruuhu oon ina tiima huunde fuu, fay ko luggi to Laamdo.

¹¹ Moy waawi anndude miilooji neddo si wanaa yonki ngonki e muudum kiin? Hono noon du, fay gooto anndaa miilooji Laamdo si wanaa Ruuhu muudum oon.

¹² Enen le, en kebii Ruuhu, de wanaa to adunaaru o yuuri, wo to Laamdo o yuuri. En kebii dum faa paamen moyyere nde Laamdo wadani en ndeen fuu.

¹³ Si miden mbaajoo dum, min mbaajortaako haalaaji di hakkilantaaku biŋbe-Aadama kokkata min. Ammaa min mbaajorto haalaaji di Ruuhu oon hokkata min. Miden piirtira goongaaji Ruuhu diin e haalaaji di hokkata diin.

¹⁴ Ammaa mo hebaay Ruuhu Laamdo oon jabataa kulle Ruuhu deen, sabo wo de puuyndam to muudum. O waawaa faamude de, sabo Ruuhu oon tan waawi hollude no kulle deen carortee.

¹⁵ De neddo kebedo Ruuhu oon ina waawi saraade huunde fuu ley hakkillo mum, de fay gooto waawaa saraade dum.

¹⁶ Wo hono no Binndi diin mbiiri:

«Moy anndi miilooji Joomiraado?»

---

* **2:9** Esaaya 64.3.

Moy waawi jannginde d̄um?»†
De enen kaa, eden ngoodi miilo Almasiihu.

3

Haala gollanooŋe Laamdo

¹ Miin kaa, sakiraabe, mi waawaay haalirande on hono no kaaldirammi e jogiibe Ruuhu Ceniido ni. Ammaa mi haaldiranii on hono wo on jokkuŋe muuyde terde, hono wo on cukaloy kec-coy e ley goondinal Almasiihu. ² Wo biraadam kokkumi on, wanaa nyaamdu tekkundu, sabo on mbaawanaano ndu. Fay joonin du, on mbaawanaa ndu, ³ sabo wo muuyde terde mon tan njokkudon tafon. Ko kirundural bonngal e kalala woni hakkunde moodon d̄uum, wanaa d̄uum ina holla wo muuyde terde njokkudon naa? Ayyo, odon laatii hono jokkuŋe adunaaru tan. ⁴ Si gooto moodon wi'ii Pool heedani, goddo katin wi'ii Apolos heedani, wanaa d̄um ina holla miilooji adunaaru ndu njokkudon naa?

⁵ Dume Apolos woni? Dume Pool woni? Min gollanooŋe Laamdo tan, yaarooŋe on to goondinal. Mono fuu gollii ko Joomiraado hokki d̄um. ⁶ Miin, mi aawii, Apolos du wiccii, ammaa Laamdo woni mawninoowo. ⁷ Hono noon, aawudo oon e jarnudo oon fuu nganaa fay huunde. Laamdo mawninoowo oon tan woni baawdo. ⁸ Aawudo e jarnudo fuu potu. Mono e muŋben fuu barjete ko fotata e tampiri muudum. ⁹ Sabo minen, min gollidooŋe e Laamdo. Onon wo on ngesa Laamdo, wo on nyimngo Laamdo.

---

† **2:16** Esaaya 40.13.

¹⁰ E dow moyyere nde Laamdo waŋani kam ndeen, mi wasii joyyinirde hono no nyiboowo jom hakkillo waŋata ni. Joonin goddo ina nyiba e dow mayre. Ammaa mono fuu hakkila no nyimrata.

¹¹ Fay gooto waawaa wasude joyyinirde wonnde, sabo arandeere ndeen tabitii. Kayre woni Iisaa Almasiihu. ¹² Woodi, neddo na waawi nyibude dow joyyinirde ndeen kanje naa cardi naa kaaye dime. Imo waawi nyibude ledde naa hudo naa yommba. ¹³ De mono fuu, golle muudum ɓanginte nyannde gartol Almasiihu. Sabo ndeen, yiite ɓanginan golle mono fuu, hollan no golleeji diin ngorri. ¹⁴ Mo golle muudum heddi ina darii dow joyyinirde ndeen, heɓan mbarjaari. ¹⁵ Ammaa mo yiite ngeen nyaami golle muudum, waasii mbarjaari mum. Kam e hoorem kaa hisinte, de na wa'i hono peyyitindo yiite ni.

¹⁶ Yalla on anndaa wo on suudu Laamdo, woodi Ruuhu Laamdo oon ina woni e moodon naa? ¹⁷ Ndelle, neddo fuu kalkudo suudu Laamdo nduun, Laamdo halkan dum. Sabo suudu Laamdo nduun wo seniindu. Woodi, onon ngonni suudu nduun.

¹⁸ Taa fay gooto hiila hoore muudum. Si goddo moodon miilake ina jogii ko yimbe adunaaru ndaardata wo hakkillo duum, joomum laatoo puuydo, faa heɓa hakkillo jaati. ¹⁹ Sabo hakki-lantaaku e adunaaru ndu wo puuyndam yeeso Laamdo. Wo hono noon winndiraa: «Laamdo nanngiran jom'en hakkillo been caral muɓɓen.»* ²⁰ Ina winndaa katin: «Joomiraado ina anndi mi-ilooji jom'en hakkillo been, wo di ɓoli.»† ²¹ Ndelle,

* **3:19** Ayuuba 5.13. † **3:20** Jabuura 94.11.

taa fay gooto mantaroo yimbe, sabo si goonga onon njeji huunde fuu: ²² Pool e Apolos e Piyeer, e adunaaru ndu, e nguurndam e maayde e ko woni joonin e ko warata - fuu onon njeji. ²³ Onon du, Almasiihu jeyi on. Almasiihu du, Laamdo jeyi dum.

4

Haala golle nulaabe Almasiihu e tampiriiji muɓben

¹ Ndelle, njogoree min wo min gollanoobe Almasiihu, halfinaabe goongaaji Laamdo cuudiidi diin. ² Woodi, halfinaabe, ina haani tawee wo hoolniibe. ³ Miin e hoore am, si on pelii kam, naa si mi darnaama e sarorde bibbe-Aadama wi'ooŋe mi wanaa koolniido fu, walanaa kam baasi. Mi sarataako hoore am du. ⁴ Si goonga ni, bernde am feldaay kam fay huunde. Ammaa wanaa duum wadata kam ponnditiido. Wo Joomiraado, kam sarotoo kam. ⁵ Ndelle, taa caree fay gooto illa wakkati oon yottaaki, illa Joomiraado waraay. Kam yaltinta ko suudinoo e nimre, kam ɓanginta anniyaaji berde yimbe. Nyannde ndeen, mono fuu heɓan to Laamdo jettooje de foti heɓude.

⁶ Sakiraaŋe, ko mbiimi dow amin, miin e Apolos, wo saabe moodon. Wo faa min ekintina on maanaa haala ka: «Taa ndiwton ko winndaa». Ndeen on mawnintaa neddo gooto e dow heddiibe.

⁷ Moy ɓurni on wobbe? Ko njogidon duum, wanaa Laamdo hokki on? Si wo noon worri, ko wadi de odon mantaroo dum hono dum wanaa dokkal Laamdo?

⁸ Woy on kaarii, woy on keɓii jawdi! On laatake laamiibe, de dum fuu, min laamaaki! Haya, miden

njidi laamodon jaati, faa minen du min laamodoo e moodon! ⁹ Sabo mido miilii, minen nulaabe, Laamdo heedinii min caggal hono no saraabe sariya wareede ni. Min laatake fijirteebe yeeso adunaaru ndu fuu: yeeso maleyka'en e yimbe fuu. ¹⁰ Minen, wo min fuuybe saabe Almasiihu, de onon kaa, wo on jom'en hakkillo ley kawtal Almasiihu. Minen, wo min lokkaaabe, de onon, wo on jom'en semmbe. Onon, on teddinaabe, de minen, min huyfinaabe. ¹¹ Fay wakkati mo ngonden joonin o, min ceedaay e yolbere e domka. Miden koli. Yimbe na piya min. Min ngalaa do min koota. ¹² Miden ngollira semmbe juude amin faa min tampa. Si yimbe njennii min, min mbarkinan dum'en. Si be torrii min, min munyanan be. ¹³ Si be mbonkake min du, min njaaborto be haalaaji jam. Faa joonin miden njogoraa wo min mbuuwdi ley adunaaru ndu, hono tuundi ndi yimbe fuu paddata.

¹⁴ Mi winndiraay dum faa mi hersina on. Ko mbinndirmi dum dey, faa mi tindinira on wo on sukaaabe am horsube ni. ¹⁵ Fay si taweede e ley kawtal mon e Almasiihu odon njogii dowooŋe ujunaaje sappo, on keewaa baabiraaŋe kaa. Sabo ley kawtal Iisaa Almasiihu, miin laatii baaba moodon nde mbaajinoomi on Kabaaru Lobbo oon ndeen. ¹⁶ Ndelle mido nyaagoo on, nyemmbiton kam. ¹⁷ Wo saabe kulle deen wadi de nelumi Timote to moodon. Wo o biyam korsudo, koolniido ley kawtal Joomiraado. O miccintinan on laabi di njokkirmi saabe Almasiihu. Mido janngina laabi diin nokku fuu e ley kawrite goondinbe fuu. ¹⁸ Wobbe moodon ina mawnitoo sabo ibe miiloo

mi warataa to moodon. ¹⁹ Ammaa 6ooyataa de mi wara to moodon si Joomiraado jabii. Ndeen mi faaman yalla mawninkinii6e 6een wo haaloobe tan, naa i6e njogii baawde. ²⁰ Sabo laamu Laamdo wanaa haalaaji, wo baawde. ²¹ Noy njidirdon mi warda to moodon? Sawru naa njinngu e heese?

5

Haala ko semtinii hakkunde goondin6e

¹ Haya, haala jeenu hakkunde moodon nanaama nokku fuu. Tuundi hono ndiin wadaay fay hakkunde heefere: gooto moodon ina wondi e dee bammum. ² Katin du odon mantoroo dum! Ko haannoo dey, dum metta on, faa itton gadudo noon oon hakkunde moodon.

³ Miin kaa, fay si 6anndu am na woddi on, ruuhu am ina wondi e moodon. Gilla joonin mi sarake gadudo dum oon hono wo toon tawaami. ⁴ Mi sarake mo e dow innde Joomiraado men Iisaa. Nde kawritindon fu, hakkillo am ina tawdee e moodon, ina wondi e baawde Joomiraado meeden Iisaa - ⁵ sanaa neddo oon watee e juude Seydaani wakkati oon, faa 6anndu muudum halkee, de yonki muudum he6a hisinee nyannde gartol Joomiraado.

⁶ Ko mantortodon duum woodaa! Yalla on andaa rabilla seeda ina yuufina conndi ndiibaandi fuu? ⁷ Laa6inee ko'e mon, itton rabilla kiiddo oon hakkunde moodon, faa laatodon conndi keyri ndi walaa rabilla. Wo duum ngondon du, sabo jawgel meeden iidi Faltagol ngeel hirsama, dum woni Almasiihu. ⁸ Ndelle, teddinen iidi ndiin, de wanaa e rabilla kiiddo mo hakke e bonanda oon

teddinirten. Ammaa teddiniren ndi buuru mo walaa rabilla, buuru laaŋal e goonga.

⁹ E ɓataaki ki mbinndannoomi on kiin, mi wi'ii on e ley makki taa ngondon e fiŋooŋe. ¹⁰ Nde mbi'unoomi noon ndeen, wanaa haala fiŋooŋe wonŋe ley adunaaru ɓeen kaalumi, naa haasidi'en naa wuyŋe naa rewoŋe tooruuji. Sabo si wo haala ɓeen kaalannoomi fu, tilay mburtodon adunaaru ndu. ¹¹ De ko njidunoomi wi'ude on, taa ngondon e bi'oowo wo sakiike meeden de tawee wo piŋoowo naa haasidi naa dewoowo tooruuji naa mbonkotoodo yimŋe naa jaroowo doro naa gujjo. Taa fay nyaamdon e ga'udo hono noon du. ¹²⁻¹³ Sabo mi sarataako yimŋe ɓe ngalaa ley kawrital goondinŋe ɓeen. Wo Laamdo sarotoo ɓe. De odon njeji saraade wonŋe ley kawrital. Wo hono noon winndiraa: «Ittee neddo bondo oon e ley moodon.»*

6

Haala pelundural hakkunde sakiraabe goondinŋe

¹ Si woŋŋe moodon potaay fu, noy joomum'en cuusirta wullitaade sarotooŋe ɓe ngoondinaay ɓeen de njoppa yimŋe Laamdo? ² Yalla on anndaa wo yimŋe Laamdo ɓeen caroytoo adunaaru ndu naa? Ndelle, si onon yimŋe Laamdo caroytoo adunaaru ndu, dume hadata on saraade ko ɓuri famɗude duum? ³ Yalla on anndaa wo enen caroytoo maleyka'en ɓeen naa? Sakko ko woni ley ngu-urndam dam! ⁴ Ndelle, si luural wafii hakkunde

* **5:12-13** Fillitagol Tawreeta 13.6, 17.7.

moodon dow kulle adunaaru, ko wadi de odon njaara dum to yimbe be kawrital goondinbe ngaal hiisaaki been? ⁵ Ko mbi'umi duum na haani semtinoo on. Yalla on ngalaa fay jom hakkillo gooto baawdo saraade sakiraabe moodon luuruŋe naa? ⁶ Ee, goondindo na yaara goondindo bannum faa saroo dum, woodi du wo yeeso yimbe be ngoondinaay!

⁷ Haya, fay ko cardoton hakkunde moodon duum wo semteende bonnde. Ko wadi de on cubaaki munyude toonya? Ko wadi de on cubaaki munyude teeteede ko ngoodudon? ⁸ Ammaa wo onon e ko'e mon toonyotoo, wo onon teetata, fay sakiraabe moodon.

⁹ Yalla on anndaa oonyiibe naatataa e ley laamu Laamdo naa? Taa kiilon ko'e mon: fiŋooŋe e rewoŋe tooruuji, jeenoŋe e worbe woykuruuŋe e luudunkooŋe, ¹⁰ wuybe e haasidi'en, sulo-toŋe e mbonkotoŋe e yanoŋe, fay gooto maŋbe naatataa e laamu Laamdo. ¹¹ Noon du woŋbe moodon ngorrinoo. Ammaa joonin on lootaama, on cenaama, on ndaardaama fonnditiibe e dow innde Joomiraado men Iisaa Almasiihu e Ruuhu Laamdo men oon.

No goondinbe kaaniri teddirde Laamdo e balli muŋben

¹² Woŋbe moodon ina mbi'a: «Huunde fuu ina daganii kam.» Ayyo, ammaa wanaa fuu nafata. Si goonga «huunde fuu ina daganii kam», ammaa mi jaŋataa huunde dawrana kam. ¹³ Odon mbi'a: «Nyaamdu jeyi reedu, reedu du jeyi nyaamdu.» Ayyo, de Laamdo halkan di, di didi fuu. Bannu bii-Aadama tagiraaka saabe fijirde. Ko ndu tagiraa

dey, faa ndu rewa Joomiraado. Joomiraado du wo joomiiru. ¹⁴ Laamdo ummintindo Joomiraado meeden e maayde oon, ummintiniran en, enen du e baawde muudum. ¹⁵ Yalla on anndaa balli mon ngoni terde Almasiihu? Ndelle, ina dagoo mi hooya terde Almasiihu deen, de mi hawrundura de e terde pijoowo naa? Abada koy! ¹⁶ Yalla on anndaa kawtudo e pijoowo fuu, laatodake e muudum banndu wooturu? Sabo na winndaa: «Be dido fuu be laatoto gootum.»* ¹⁷ Ammaa kawtudo e Joomiraado laatodake e muudum ruuhu gooto.

¹⁸ Ndoggee fijirde! Hakkeeki goddi di neddo wadata fuu takkataa e banndu muudum, sanaa fijirde. Pijoowo na wadana banndu mum hakke. ¹⁹ Yalla on anndaa banndu gooto moodon fuu wo suudu Ruuhu Ceniido gondo e moodon mo Laamdo hokki on oon? On njeyaa ko'e moodon, ²⁰ sabo Laamdo soodii on coggu tiidungu. Ndelle, teddiniron dum e balli moodon.

7

Haala dewgal

¹ Joonin kaa mi jaaboto yamde de mbinndandon kam deen. Goonga, si tawii gorko naaddaay e deekum fu, na woodi. ² Ammaa faa taa fijirde wada, gorko fuu na haani tawdee e deekum, debbo du tawdee e gorum. ³ Gorko fuu wondira e deekum no haaniri, debbo du humtana gorum haaju muudum. ⁴ Debbo dawrantaa banndu muudum, wo gorum dawranta ndu. Gorko du dawrantaa banndu muudum, wo deekum

---

* 6:16 Fudfoode 2.24.

dawranta ndu. ⁵ Taa fay gooto moodon salanoo bannдум si wanaa e dow ko ndewrudon wakkati seeda faa ngadon du'aare. Ammaa caggal дум, keddododon ngondon no haaniri ni, taa mbaason nanngitaade de Seydaani jarriboo on.

⁶ Ko kaalanammi on joonin дум, wanaa ko tilsii. Mi hollu on laawol lobbol ni. ⁷ Ko буруми yidude dey, yimbe fuu laatoo hono am. Ammaa mono fuu no Laamdo hokkiri дум: wobbе kokkiraa nii, wobbе du kokkiraa nii. ⁸ To be baṅaay e be baṅaaka been, kam e rewbe be goriraabe muḅben maayi, mido wi'a si iḅe keddorii noon, hono no am ni, дум бuri woodde e maḅbe. ⁹ Ammaa si tawii be mbaawaa nanngitaade fu, be baṅa, be baṅee. Sabo дум бuri joodoraade noon muuyo ina torra дум.

¹⁰ Wonbe e dewle been, mido yamira дум'en yamiroore nde yuuraay to am, wo to Joomiraado nde yuuri: debbo haanaa seerude gorum. ¹¹ Si tawii o seerii дум fu, o heddoroo noon, maa du o warta e muudум. Gorko du haanaa seerude deekum.

¹² Onon heddiibe du, miin e hoore am haalanta on, wanaa Joomiraado: si goondindo Iisaa ina jogii debbo mo goondinaay tawee debbo oon ina yardii wondude e makko fu, taa o seera дум.

¹³ Naa si debbo goondindo dewlaama gorko mo goondinaay tawee gorko oon ina yardii wondude e makko fu, taa o seera дум. ¹⁴ Sabo gorko mo goondinaay oon ina laamniree deekum. Katin du, debbo mo goondinaay oon ina laamniree gorum. Si wanaa noon, biḅbe moodon laatoto be laaḅaa, tawee le be seniiḅe. ¹⁵ Ammaa mo goondinaay, si yidii seerude goondindo oon, seera. Goondindo oon, si wo debbo naa wo gorko, tilsinaaka e

dewgal hono ngaal. Sabo Laamŋo noddii en faa mbuurden e jam. ¹⁶ Aan debbo goondindo, a anndaa yalla ada waawi hisinde gora. Aan gorko goondindo du, a anndaa yalla ada waawi hisinde deeka.

No mono fuu haani worrude hono no Joomiraado noddiri dum

¹⁷ Dum le, mono fuu wuurda hono no Joomiraado yediri dum ni, no worrunoo nde Laamŋo noddii dum ndeen. Noon njamirammi kawrite goondinŋe fuu. ¹⁸ Tawaado wo taadiido nde Laamŋo noddii dum ndeen, taa filoo wartude hono mo taadaaki. Noddaado de tawi taadaaki wakkati oon, taa taadoo. ¹⁹ Taadaade e rafi taadaade fuu walaa ko nafata. Ko nafata dey, wo jokkude jamirooje Laamŋo. ²⁰ Mono fuu heddoro no worrunoo wakkati nde Laamŋo noddannoo dum ndeen. ²¹ Nde noddadaa ndeen, si tawii a maccudo, taa dum laatane mettorgal. Ammaa si a hebii laawol no ndimdiraa fu, ndimdaa. ²² Sabo maccudo mo Joomiraado noddii, laatake dimdiraado Joomiraado. Dimo noddaado du, laatake maccudo Almasiihu. ²³ On coodaama coggu tiidungu. Ndelle taa laatee maccuŋe yimbe. ²⁴ Sakiraaŋe, mono fuu no worrunoo nde noddannoo ndeen, heddoro noon yeeso Laamŋo.

Haala dewlude e rafi dewlude

²⁵ To yimbe be ndewlaay been, mi walanaa dum'en yamiroore yuurunde to Joomiraado, de mi haalan ko woni miilo am, miin mo yurmeende Joomiraado wadi koolniido oon: ²⁶ saabe torraaji joonin diin, mido miiloo neddo heddoro no worri ni buri woodde e muudum. ²⁷ Si dewgal ina woodi

hakkunde maa e debbo, taa pilodaa tayude ngal. Si dewgal walaa hakkunde maa e debbo, taa pilodaa debbo. ²⁸ Ammaa si a ɓanji du, a luttaay. Surbaajo du si ɓaɗaama, luttaay. Ammaa naatube e ɓangal ɓeen ɓilloto e nguurndam muɓben. Miɗo yiɗi dannude on ɗum.

²⁹ Sakiraaɓe, inan ko njiɗumi wi'ude: wakkati o na raɓɓiɗi. Joonin, ɓanube ɓeen ngada hono ɓaɗaay ni, ³⁰ woyooɓe ngada hono mboyaay, weltiibe ngada hono mbeltaaki, soodoɓe ngada hono njeyaa ko coodi, ³¹ nawtortoɓe adunaaru ndu ngada hono ndu nafaay ɗum'en. Sabo no adunaaru ndu worri joonin ni ina faltoo.

³² Ko njiɗumi dey, ndaɗon e kaɓɓu-ko'u adunaaru. Mo dewlaay, hakkillo mum to kulle Joomiraado ndaarata, wo ko welata Joomiraado filotoo. ³³ Ammaa dewluɗo, hakkillo muuɗum to kulle adunaaru ndaarata, wo ko welata deekum filotoo. ³⁴ Bernde muuɗum feccitake. Debbo mo ɓaɗaaka e surbaajo fuu, ina kilnii kabaaru Joomiraado, faa ɓe laatoo seniibe ley ɓalli maɓɓe e yonkiiji maɓɓe fuu. Ammaa ɓaɗaado, ina hilmii kabaaru adunaaru, wo ko welata gorum filotoo. ³⁵ Wo faa nafa on mbiirumi noon, wanaa faa tonnga on. Miɗo yiɗi mbuurdon no haaniri, ngollanon Joomiraado e bernde wootere e hakkillo wooto.

³⁶ Si muuyo mawnii e neddo faa huli taa ronka nanngitaade e mo haɓɓani fu, ndeen kaa dewgal ngaal ina haani wadeede. Ngal wadiiree no o yidiri noon, o luttaay. ³⁷ Ammaa ina waawi laataade gorko hooyii anniya e bernde muuɗum ɓaɗataa, tawii wanaa tilay sabo na waawi nanngitaade. Si

gorko oon anniyake ɓaɗataa debbo oon fu, wadii ko woodi. ³⁸ Ndelle, ɓaɗudo mo haɓɓani wadii ko woodi, mo ɓaɗaay mo haɓɓani du wadii ko ɓuri woodude.

³⁹ Debbo ɓaɗaado wo kaɓɓaado sini gorum ina heddi na wuuri. Ammaa si gorum oon yawtii, ina waawi ɓaɗeede mo yidi. De sanaa tawee wo jokkudo laawol Joomiraado. ⁴⁰ Dum le, si o hed-dake e ngortaalaaku fu, ndeen o ɓurata ɓernde welnde. Dum woni miilo am, de mido miiloo ko kollammi on duum yuurii e Ruuhu Laamdo.

8

Haala teewu cakkanaangu tooruuji

¹ Joonin en ndaaran kabaaru teewu cakkanaangu tooruuji. Eden anndi «en fuu eden ngoodi anndal». Anndal le, waddan mawninkinaare. Wo njinngu semmbindinta goondinɓe. ² Neddo fuu miiliido na jogii anndal, anndaa tafon no haani anndirde. ³ Ammaa neddo fuu jiddo Laamdo, Laamdo ina anndi dum.

⁴ Ndelle e dow nyaamugol teewu cakkanaangu tooruuji, eden anndi «tooru fuu ley adunaaru wanaa fay huunde». Eden anndi du, «Laamdo walaa si wanaa gooto oon». ⁵ Yimɓe na mbi'a reweteɓe ina ngoodi dow kammu e dow leydi. Si goonga, wi'eteɓe «reweteɓe» e «joomiraabe» na keewi. ⁶ Ammaa to meeden, Laamdo gooto tan woodi, Baabiiwo tagudo huunde fuu mo mbu-uranden oon. Woodi du, Joomiraado gooto tan woodi, Iisaa Almasiihu mo huunde fuu laatorii saabe muudum, kokkoowo en nguurndam oon.

⁷ Ammaa wanaa yimbe fuu paami dum. Wobbe woownooŋe rewude tooruuji, faa hannden si be nyaamii teewu cakkanaangu tooruuji fu, be miloto wo tooruuji jaati njeji teewu nguun. Ndeen berde maŋŋe pelan be, mbona, sabo na lokkidi. ⁸ De nyaamdu kaa battintaa en Laamdo. Si en nyaamii, beydantaa en faa'e. Si en nyaamaay du, buytantaa en faa'e.

⁹ Goonga, on kokkaama laawol faa mbaawon nyaamude huunde fuu. Ammaa kakkilee taa laawol ngool liŋa be tabitaay e ley goondinal been. ¹⁰ Sabo aan bi'eteedo jom andal, si lokkaajo yi'ii ma ada nyaama ley suudu tooru fu, wanaa dum suusinan bernde mum faa nyaama teewu cakkanaangu tooruuji kam du naa? ¹¹ Hono noon, sakiike men lokkaajo mo Almasihu maayani oon, halkirta saabe andal maa ngaal. ¹² Si on ngadfi sakiraabe be tabitaay e ley goondinal been hakke, si on nawnii berde maŋŋe fu, on luttii Almasihu. ¹³ Ndelle, si tawii nyaamude teewu ina liŋa sakiike am fu, mi nyaamataa ngu katin abada, taa mi liŋa sakiike am.

9

Haala ko nulaado haani wafaneede

¹ Mi jeyaa hoore am naa? Mi laataaki nulaado naa? Mi yi'aay Joomiraado meeden Iisaa naa? Wanaa saabe ko ngollanmi Joomiraado duum ngoondinirdon naa? ² Fay si to wobbe mi wanaa nulaado, to moodon kaa wo mi nulaado, sabo ko ngoondindon Iisaa duum ina seedoo faa laabi Joomiraado nuli kam.

3 Inan ko njaabotoomi felooŋe kam been:
 4 wanaa miden njeŋi hebuŋe nyaamdu e njaram
 ley golle amin naa? 5 Wanaa miden njeŋi yaadude
 e debbo goondindo hono no nulaaŋe wobbe been
 naa? Hono no minyiraaŋe Joomiraado been ni, e
 no Piyeer? 6 Naa wo miin e Barnabas tan ngoni
 nulaaŋe jeyuŋe gollude faa mbuura? 7 Moy e
 moodon yi'i sordaasi joboowo hoore muudum?
 Moy woni demoowo mo nyaamataa ko tayi e
 ngesa muudum? Moy woni duroowo mo yarataa
 kosam kulle muudum?

8 Ko kaalammi duum, wanaa miilooji yimbe
 tan. Tawreeta du haalii dow majjum. 9 Inan
 ko winndaa e Tawreeta Muusaa: «Taa habbu
 hunduko ngaari wakkati ndi yaaŋata gawri faa
 sokkoo.»* Ko Laamdo taykii do wo ga'i jaaŋooji
 naa? 10 Wanaa wo saabe meeden o haaldata do
 naa? Sikke walaa, wo enen mbinndanaa konngol
 ngol, sabo demoowo e cokkoowo fuu ina ngol-
 lira jikke hebuŋe ngedu mubben. 11 Min aawii e
 moodon barkeji Ruuhu. Si min tayii e moodon
 barkeji adunaaru, yalla idum laatani on huunde
 mawnde naa? 12 Si wobbe na kaandi hebuŋe barke
 e juude moodon, wanaa minen buuri haanude
 hebuŋe naa?

Ammaa e dum fuu, min nawtoraaki laawol ngol.
 Miden munya huunde fuu taa min kada Kabaaru
 Lobbo haala Almasiihu oon yaade yeeso. 13 Yalla
 on anndaa gollooŋe e ley suudu dewal mawndu
 been ina mbuurdi e kulle de yimbe kokkata suudu
 nduun deen naa? Yalla on anndaa halfinaaŋe golle
 hirsirde been ina keba ngedu mubben e mayre

---

* 9:9 Fillitagol Tawreeta 25.4.

naa? ¹⁴ Hono noon du, Joomiraado yamirii waa-jotooŋe Kabaaru Lobbo been mbuurda e Kabaaru Lobbo oon.

¹⁵ De miin kaa, mi nawtoraaki fay gootel e kulle deen. Ko mbinndammi e moodon joonin du, wanaa faa mi heba huunde. Maayde burani kam diina nyaagaade huunde! Mi jabataa fay gooto itta mantagol am e majjum. ¹⁶ Sabo waajaade Kabaaru Lobbo oon manataa kam, idum tilsani kam. Bone woodanii kam si mi waajaaki Kabaaru Lobbo oon! ¹⁷ Sini mido gollannoo dum saabe muuyde am fu, ndeen kaa mi hebanno njobdi. De si goonga, laatake tilay ngollirammi dum, wo gollal ngal kalfinaami. ¹⁸ Ndelle dume woni njobdi am? Njobdi am woni hebude waajaade Kabaaru Lobbo solum, tawee du mi filataako hebude ko baajotoodo Kabaaru Lobbo foti hebude.

¹⁹ Sabo fay si mi dimo mo fay gooto dawran-taa, mi wadii hoore am maccudo yimbe fuu, yalla mido heba ko buri heewude e muɓben. ²⁰ Hakkunde Alhuudiyankooŋe, mi wadii hoore am Alhuudiyanke, faa mi heba dum'en. Hakkunde jokkuŋe Tawreeta Muusaa, mi wadii hoore am jokkudo Tawreeta Muusaa, faa mi heba dum'en, fay si wanaa tilay mi jokka jamirooje deen. ²¹ Hakkunde yimbe be ngalaa e Tawreeta Muusaa been, mi wadii hoore am hono mo walaa e Tawreeta oon, faa mi heba dum'en. Mi wi'aay mi jokkataa jamirooje Laamdo deen, sabo ley yamiroore Almasihu ngonumi. ²² E ley lokkaaŋe, mi wadii hoore am mi lokkaajo, faa mi heba dum'en. Walaa fuu no mi wadaay hoore am saabe yimbe fuu, faa mi hisina wobbe muɓben no waawi

laatoraade fuu. ²³ Mido wada dum fuu saabe Kabaaru Lobbo oon, faa mi heba barke muudum.

²⁴ Yalla on anndaa ley doggudu wo yimbe heewbe ndoggata, de gooto tan hebata mbarjaari? Ndelle, ndoggee faa kebon. ²⁵ Segilantooŋe dadundurde fuu eeltan balli muɓben eeltugol cat-tungol. Kambe, iŋe ngadira noon faa be keba mbarjaari ndi duumataako. Enen le, wo faa keben mbarjaari nduumotoondi. ²⁶ Ndelle miin le, mi doggataa hono jiiltotooŋo mo anndaa ko dogganta. Mi nanndaa du hono culkotooŋo ɓolum. ²⁷ Ammaa mido ekintina ɓanndu am no naawiri faa mi dawrana ndu, taa mi waajoo woɓbe Kabaaru Lobbo, de miin e hoore am mi laatoo mo hebaay.

10

Haala hakkilde faa taa boɓɓoo

¹ Sakiraaŋe, mi yidaa ndullon ko hewtinoo maamiraabe meeden e jamaanu Muusaa duum. Be fuu iŋe ngonnoo ley ruulde, be fuu be peyyitiino maayo manngo. ² E ley ruulde ndeen e maayo ngoon, be fuu be keɓii lootagal batisima laatiibe jokkuŋe Muusaa. ³ Katin du be fuu be nyaamdii nyaamdu wooturu yuurundu to Laamɗo. ⁴ Be fuu be njardii njaram ngootam yuurudam to Laamɗo. Si goonga, iŋe njarannoo dam e tefaare Laamɗo yaadoore e maɓbe. Tefaare ndeen woni Almasi-ihu. ⁵ Ammaa ko ɓuri heewude e maɓbe, mbelaay Laamɗo. Dum wadi de be maayi, balli maɓbe cankitaay ley ladde ndeen.

⁶ Kulle deen laatani en misaalu*, taa njokken muuyde terde bonde hono maŋbe ni. ⁷ Taa laatee rewoobe tooruuji hono no woŋbe maŋbe ngadiri ni, hono no winndiraa: «Yimbe been njoodii ina nyaama ina njara, de ummii ina pija.»† ⁸ Taa naaten e fijirde hono no woŋbe maŋbe naatiri. Ko dum wadi, yimbe maŋbe ujunaaje noogay e tato maayi nyannde wootere. ⁹ Taa ndaartindoden Almasiihu hono no woŋbe maŋbe ngadi ni. Ko dum wadi, bolle kalki dum'en. ¹⁰ Taa njormee hono no woŋbe maŋbe ni. Ko dum wadi, maleyka baroowo oon halkii be. ¹¹ Kulle deen fuu kewtake be faa laatanoo en misaalu. Dum winndaama faa dum tindina en, enen wonbe e cakitte jamaanuuji been. ¹² Dum le, miiliido ina darii fuu, hakkila taa boŋŋoo. ¹³ Walaa torra ndaartintoodo on mo hewtataa bii-Aadama fuu. Woodi, Laamdo wo koolniido, accataa ndaartindedon ko buri semmbe mon. Ley ndaartindaare ndeen o hokkan on laawol no mburtorodon nde faa mbaawon mundayande nde.

¹⁴ Saabe duum, sakiraaŋe am horsuŋe, mboddee dewal tooruuji. ¹⁵ Mido haalana on hono wo on jom'en hakkillo ni. Ndelle caree onon e ko'e mon ko mbi'ammi duum. ¹⁶ Horde-loonde hiraande seniinde nde njetteten Laamdo saabe muudum ndeen, si en njarii nde, en kawtii yiiyam Almasiihu daam. Buuru mo tayeten oon, si en nyaamii dum, en kawtii banndu Almasiihu nduun. ¹⁷ Caggal buuru oon wo gooto, enen du, enen e heewude fuu, wo en banndu wooturu, sabo eden njogii ngedu e buuru gooto oon. ¹⁸ Taykee

---

* **10:6** Misaalu wo yeru maa nanndingol. † **10:7** Wurtagol 32.6.

lenyol Israa'iila ngool: yim6e ma66e nyaamoobe kirsamaaji been laatake gootum e ley teddingol Laamdo gadanaado hirsirde oon. ¹⁹ Mi wi'ataa teewu cakkanaangu tooruuji nguun wo huunde dagiinde hono noon. Mi wi'ataa du, tooruuji diin, won ko ngoni. ²⁰ Ko njidumi wiide dey, kirsamaaji di yim6e been cakkata diin, wo ginnaaji cakkantee, wanaa Laamdo. Mi yidaa laatodon hawtu6e e ginnaaji. ²¹ On mbaawaa yardude horde Joomiraado ndeen de njardon katin horde ginnaaji. On mbaawaa nyaamude e le'al Joomiraado ngaal de nyaamron katin e le'al ginnaaji diin. ²² Naa uminde tikkere Joomiraado kiroowo oon njiduden naa? Yalla en miilii eden 6uri mo semmbe naa?

No neddo jeyi worrude ley ndimaaku

²³ Mbiidon: «Huunde fuu ina dagii.» Ayyo, ammaa wanaa fuu nafata. Si goonga, «huunde fuu ina dagii», ammaa wanaa huunde fuu semmbinta goondinal wobbe. ²⁴ Taa fay gooto filoo ko nafata hoore muudum tan, ammaa filoo ko nafata wobbe. ²⁵ Teewu cootteteengu luumo fuu, odon mbaawi nyaamirde dum berde de pelataa on tawa on yamaay yalla wo dum teewu cakkanaangu tooruuji naa wanaa. ²⁶ Sabo «leydi e ko woni e mayri fuu wo Joomiraado jeyi.»[†] ²⁷ Si neddo mo goondinaay noddii on faa nyaamdon, de on njabii nootaade fu, nyaamon ko kokkadon fuu, tawa berde mon pelataa on. ²⁸ Ammaa si goddo wi'ii on: «Dum wo ko sakkanaa tooruuji», ndeen kaa, taa nyaamee dum, saabe biido noon oon e saabe miiloo bernde mum feloore dum. ²⁹ Ko kaalammi haala miiloo

[†] **10:26** Jabuura 24.1.

bernde duum, wanaa saabe berde moodon onon, wo saabe bernde biido noon oon.

Sabo si goonga, walaa ko bernde neddo goddo saroo ndimaaku am. ³⁰ Si mido yetta Laamdo e dow ko nyaamammi, ko wadi de mido mbonkee saabe nyaamdu ndu njettirmi Laamdo nduun?

³¹ Ndelle, si odon nyaama maa odon njara, maa ko ngadoton fuu, ngadiiree dum faa Laamdo teddinee. ³² Taa laatanee fay gooto fergere, wanaa Alhuudiyankooŋe, wanaa yimbe be nganaa Alhuudiyankooŋe, wanaa kawrital goondinbe Laamdo ngaal. ³³ Ngolliree hono am ni. Mido filoo ko welata yimbe fuu e dow huunde fuu, tawee mi filaaki nafaa am miin tan. Wo ko nafata yimbe heewbe pilotoomi, faa be kisinee.

11

¹ Nyemmbitee kam hono no nyemmbitirammi Almasiihu ni.

Haala dow suddugol hoore

² Mido yetta on ko miccitiŋon kam e huunde fuu, e ko njokkudon al'aadaaji di kollumi on diin. ³ Ammaa, mido yidi paamon Almasiihu woni hooreejo gorko fuu, gorko woni hooreejo deekum, katin du Laamdo woni hooreejo Almasiihu. ⁴ Ndelle, si gorko na du'oo maa na haalda konngol annabaaku de suddi hoorem fu, huyfinii hooreejo muudum oon. ⁵ Ammaa si debbo na du'oo naa na haalda annabaaku de suddaa y hoore muudum fu, huyfinii hooreejo muudum oon, sabo imo wa'i hono wo o toytiido ni. ⁶ Sabo dey, si debbo suddaa y hoore muudum, ina haani taya sukundu mum fuu. Ammaa tayude sukundu mum

naa toytude ndu ina semtina debbo. Ndelle na haani sudda hoore muudum. ⁷ Taa gorko kaa sudda hoorem, sabo gorko wo tagaadi Laamdo, na holla darja muudum. Debbo kaa wo darja gorko. ⁸ Sabo wanaa gorko ittaa e debbo, wo debbo ittaa e gorko. ⁹ Katin du, wanaa gorko taganaa debbo, wo debbo taganaa gorko. ¹⁰ Saabe duum, e saabe nulaa6e laamu fu, ina tilsani debbo sudda hoore muudum.* Dum laatanto dum maande holloore ina woni ley hawju gorum. ¹¹ Ammaa dum e laataade fuu, ley tagaadi Joomiraado, debbo ina haajaa gorko, gorko du ina haajaa debbo. ¹² Sabo no debbo yuuriri e gorko ni, hono noon gorko du yuurirta e debbo, rimee. De duum fuu to Laamdo dum yuuri. ¹³ Caree onon e ko'e mon: si debbo na rewi Laamdo tawi suddaay hoorem, yalla na fonnditii naa? ¹⁴ Wanaa tagaadi ndiin e hoore muudum ina faamina on sukundu juutundu ina semtinii e gorko? ¹⁵ Ammaa debbo kaa, si na woodi sukundu juutundu fu, wo darja muudum. Sabo o hokkiraama sukundu juutundu faa o sudda hoore makko. ¹⁶ De si goddo yed-dii dum de jokki laawol gonngol fu, faama dum wanaa al'aada amin, dum wanaa al'aada kawrite goondin6e Laamdo deen du.

Haala hiraande seniinde

¹⁷ Won ko njidumi haalande on joonin, haala no kawritirton. Haala majjum mi waawaa yettude on, sabo nde kawritindon fu, wo ko boni

---

* **11:10** Wo66e ina paamira fuddoode aayaare nde hono nii: Saabe duum, e saabe maleyka'en. Ley Geresankoo6e, nulaa6e e maleyka'en, fuu wo innde wootere.

ƒeydotoo, wanaa ko woodi. ¹⁸ Ko artii fuu, mi nanii si on kawritii fu, luural ina woni hakkunde moodon. Mido miila du wo dum goonga. ¹⁹ Ina tilsii pelle pelle ngada hakkunde moodon, faa hoolniibe jaati wonbe e ley moodon been anditee. ²⁰ Nde kawritindon fu, wanaa nyaamude hiraande Joomiraado ndeen hawrunduri on. ²¹ Sabo gooto moodon fuu henyoto nyaama hiraande muudum. Woŋbe moodon ina njolba, woŋbe moodon du ina culoo. ²² Yalla on ngalaa cuudi do kaandon nyaamude e yarude naa? Naa wo on njawu kawrital goondinbe Laamdo ngaal? Yalla odon njidi huyfinde be ngalaa faa'e been naa? Dume mbi'ammi on? Mi yetta on naa? Mi waawataa yettude on e dum.

*Haala miccitagol hiraande seniinde arandeere
(Matta 26.26-29, Marku 14.22-25, Lukka 22.14-20)*

²³ Sabo miin, inan ko kebumi e Joomiraado de njottinmi on: ley jemma mo Joomiraado meeden Iisaa jambaa oon, hooyi buuru, ²⁴ yetti Laamdo, heli buuru oon, wi'i: «Dum wo banndu am hokkaandu saabe moodon. Ngadon dum faa miccitodon kam.» ²⁵ Hono nii du, nde be tilinoo e hiraande ndeen, o hooyi horde cabijam. O wi'i: «Horde nde woni amaana keso tabintiniraado yiyam am. Nde njaroton fuu, miccitodon kam.» ²⁶ Sabo nde nyaamoton buuru oon e nde njaroton horde cabijam ndeen fu, odon kaala haala maayde Joomiraado faa do wartowi.

²⁷ Ndelle, neddo fuu nyaamirdo buuru Joomiraado no fotiraay, yardi horde makko no fotiraay, wadii hakke e banndu Joomiraado nduun e yiyam

makko daam fuu. ²⁸ Ndelle, mono fuu taykoo hoore muudum fadde muudum nyaamude buuru oon naa yardude horde ndeen. ²⁹ Sabo neddo fuu nyaamuɗo buuru oon, yardi horde ndeen, de miilaaki wo dum banndu Joomiraado nduun fu, foodanan hoore muudum sariya no nyaamiri e no yariri noon.

³⁰ Dum wadi de nyawbe e lokkaaŋe ina keewi e moodon, wobbe moodon du njawtii. ³¹ Sini en taykotono ko'e meeden, en carataakeno. ³² Ammaa Joomiraado ina saroo en faa dartina en, taa njukkodeden e adunaaru ndu.

³³ Ndelle sakiraaŋe am, si odon kawrita faa nyaamdon hiraande Joomiraado ndeen, mono fuu njaaboo banndum. ³⁴ Si goddo yolbii fu, sanaa nyaama to suudu muudum. Ndeen kawrite moodon laatantaako on jukkungo.

Woodi, ko heddii duum mi biltan dum si mi warii.

12

Haala dokke Ruuhu Ceniido

¹ Joonin en ndaaran kabaaru dokke Ruuhu Ceniido. Sakiraaŋe, mi yidaa tawee on paamaay. ² Nde on ngoondinaayno Joomiraado ndeen, odon anndi tooruuji muumdi diin na dowa on, na majjina on. ³ Saabe duum mido yidi paamon: fay gooto waawaa wi'ude «Iisaa wo kudaado» si Ruuhu Laamdo ina woni e muudum. Katin du fay gooto waawaa wi'ude «Iisaa wo Joomiraado» si Ruuhu Ceniido walaa e muudum.

⁴ Dokke de Ruuhu Ceniido hokkata en deen ina ceedi sifa, de Ruuhu oon wo gooto. ⁵ Golleeji

ballooji kawrital diin ina ceedi sifa, de Joomiraado oon wo gooto. ⁶ Ko golleeji diin ndimata ina seedi sifa, ammaa Laamdo gooto oon kam gollata di fuu ley yimbe been fuu. ⁷ Mono fuu hokkaama dokkal ɓanginoowal Ruuhu faa ngal nafa kawrital fuu. ⁸ Imo hokka oodo haala hakkilanteeha, o hokka ooto haala kebbinaaka anndal. ⁹ Kanko Ruuhu gooto oon hokkata oodo goondinal luggungal, ooto dannude nyawbe. ¹⁰ O hokka oodo wadude kaay-eefiji, ooto haaldude annabaaku. O hokka oodo senndude ko yuuri e Ruuhu e ko yuuri e ginnaaji, ooto haalude demle de anndaaka. O hokka goddo du fiirtude demle deen. ¹¹ Wo Ruuhu gooto oon gollata dum fuu. Wo kam feccata, de hokka mono fuu dokkal ngal muuyi.

No kawrital nanndiri e terde neddo

¹² Woodi ɓanndu du wo wooturu, de na jogii terde keewde. Fay si terde ɓanndu na keewi, ɓanndu kaa wo wooturu. Hono noon ɓanndu Almasiihu du worri. ¹³ Sabo en fuu en mbatisiraama Ruuhu gooto faa laatoden ɓanndu wooturu, yalla wo en Alhuudiyankooŋe naa en nganaa, yalla wo en rimbe naa en riimaybe. Katin du en fuu en njarnaama Ruuhu gooto oon.

¹⁴ ɓanndu wanaa tergal gootal, wo terde keewde. ¹⁵ Si koyngal wi'ii: «Caggal mi wanaa junngo, mi jeyaaka e ɓanndu», dum hadataa ngal jeyeede e ɓanndu. ¹⁶ Naa si nowru wi'ii: «Caggal mi wanaa yitere, mi jeyaaka e ɓanndu», dum hadataa ndu jeyeede e ɓanndu. ¹⁷ Si terde deen fuu wo gite, noy neddo oon nanirta? Naa si de

fuu wo de noppi, noy neddo oon maatirta ko uuraata e ko luubata? ¹⁸ Ammaa, Laamdo hawrun-durii terde deen fuu e banndu wooturu hono no muuyiri ni. ¹⁹ Si tergal gootal tan woodunoo, dum kaa laatataako banndu. ²⁰ Ndelle, terde deen ina keewi, de banndu nduun wo wooturu. ²¹ Yitere waawaa wi'ude junngo: «Mi haajaaka ma.» Hoore du waawaa wi'ude koyde: «Mi haajaaka on.» ²² Ammaa, terde banndu nanndude e burde lokkidinde, deen ngoni de kaajaden sanne. ²³ Terde ndaardeteede wo kuyfude, deen burden teddinde. Burde semtinaade, deen burden haybude. ²⁴ De terde meeden godde burde teddeengal deen kaajaaka wadeede noon. Laamdo hawrun-duri terde fuu, hokki terde lokkaaje deen teddeengal faa buri deya deen. ²⁵ O wadii dum faa taa luural wada e banndu nduun, ammaa faa terde deen fuu kaybundura. ²⁶ Si tawii tergal gootal naawii, keddiide deen fuu naawdan e muudum. Si tergal gootal teddinaama, keddiide deen fuu mbeltodoto e muudum.

²⁷ Woodi onon, wo on banndu Almasiihu, mono e moodon fuu wo tergal e banndu makko nduun. ²⁸ Nii Laamdo darniri kawrital goondinbe ngaal: ko artii fuu o joyyini nulaabe, o beydi katin haaldooŋe annabaaku, de o jokkintini jannginoobe. Caggal duum, o joyyini wadoobe kaayefiiji e dan-noobe nyawbe e walloobe e ardotoobe e haaloobe demle de anndaaka. ²⁹ Yalla yimbe fuu wo nulaabe naa? Yalla be fuu wo be haaldooŋe annabaaku naa? Be fuu wo be jannginoobe naa? Be fuu ibe ngada kaayefiiji naa? ³⁰ Yalla yimbe fuu kokkaa dannude nyawbe naa? Naa haalude demle de

anndaaka? Naa fiirtude demle deen naa? Wanaa noon! ³¹ Woodi ndelle, tinnee, poodanee dokke burde heewude nafaa deen.

Joonin le, mi hollan on laawol burngol fuu woodude ngol hono muudum walaa.

13

Haala njinngu

¹ Si mi haalirii demle yim6e, fay demle maleyka'en, de njinngu walaa e am fu, wo mi lennguru senyooru, naa wo mi duko jamde gokkundurteede tan. ² Si mido woodi dokkal haaldude annabaaku, de mi faama sirriiji fuu e annde fuu, naa si mi tawraama goondinal faa mi dirna baamle, si njinngu walaa e am fu, mi wanaa fay huunde. ³ Si mi hokkii ko njogiimi fuu talkaabe naa mi hokkitirii banndu am duppee, de njinngu walaa e am fu, dum nafataa kam fay huunde.

⁴ Njinngu ina jogii munyal, ina jogii moyyuki. Njinngu waldaa e kiram, mantataako, mawninkintaako. ⁵ Njinngu wadataa ko semtinii, filataako muuyde hoore muudum. Ngu yaawaa bernude, ngu saawataa tikkere. ⁶ Njinngu seyortaako oonyaare, wo goonga seyortoo. ⁷ Wakkati fuu njinngu ina sawrii, selataa hoolaade, de na hedoo Laamdo ley huunde fuu. Munyal muudum timmataa.

⁸ Njinngu saamataa abada. Haaldude annabaaku timminte, demle celan, anndal du timminte. ⁹ Sabo anndal meeden ina nyaki, haala annabaaku du ina nyaki. ¹⁰ Ammaa si ko hi66i duum warii fu, ko nyaki duum fuu faltoto.

¹¹ Nde laatinoomi cukalel ndeen, mido haaldanoo hono cukalel, mido miilotonoo hono cukalel, mido yiirannoo du hono cukalel. De ko laatiimi mawdo duum, mi seedii e golle cukaaku. ¹² Ko nji'eten joonin duum laaŋaay, wo hono yuurnaade daandorgal niŋŋungal ni. Ammaa ley ko warata duum en njiiran gite men faa laaŋa. Ko anndumi joonin duum hiŋŋaay, ammaa wakkati waran nde anndammi faa hiŋŋa, hono no Laamdo anndiri kam faa hiŋŋi ni.

¹³ Ndelle, kulle tati ngonni duumotoode: goondinal e jikke e njinngu. De ko ŋuri manngu hakkunde majje fuu wo njinngu.

14

Haala dokke Ruuhu Ceniido

¹ Ndelle, poodanodon njinngu no mbaawrudon fuu. Eelon du dokke Ruuhu Ceniido deen. De ko ŋuri fuu, pilodon haaldude annabaaku. ² Sabo kaaliroowo demle de anndaaka wo Laamdo haaldata, wanaa yimbe. Si goonga, fay gooto faamataa ko o haalata. Imo haalda sirriiji ley kawtal Ruuhu. ³ Ammaa kaaloowo konngol annabaaku oon, wo yimbe haaldata, faa semmbina goondinal muŋŋen, sellina berde muŋŋen, de feewtina de. ⁴ Kaaliroowo demle de anndaaka, wo hoore muudum nafata. Ammaa kaaldoowo annabaaku, wo kawrital goondinbe nafata. ⁵ Mido yidi kaaliron demle de anndaaka on fuu, de ko ŋurani kam, kaaldon annabaaku. Sabo kaaldoowo annabaaku ŋuri kaaliroowo demle de anndaaka, si wanaa tawa neddo ina waawi fiirtude, faa kawrital goondinbe ngaal heŋa nafaa.

⁶ Ndelle sakiraa6e, si mi warii to moodon de mido haalirana on demle de anndaaka, dume dum nafata on? Si haala am waddanaay on ko Laamdo 6anginani kam duum, naa anndal, naa konngol annabaaku, naa waaju fu, dum fuu dum nafataa on. ⁷ Taykoden du fay ko walaa yonki hono sereendu naa hoddu. Si munkariiji diin piyaaka faa laabi fu, noy annditirten ko sereendu nduun fuufata naa ko hoddu nduun hodata? ⁸ Naa si puufoowo luwal wolde fuufaay faa laabi, moy segilantoo wolde ndeen? ⁹ Hono noon, onon du, si on njottinirii kabaaru oon demle de anndaaka de ko faaminii fuu walaa, noy paamirtedon? On paddii haala mon ley henndu! ¹⁰ Ina woodi demle keewde ley adunaaru. De no ceediri fuu, walaa haala ka nanataake. ¹¹ Ammaa si neddo haaldii e am demngal* ngal mi nanataa fu, mi laatanake dum janano, kam du laatanake kam janano. ¹² Hono noon, onon du e ley foodanagol moodon dokke Ruuhu deen, tinnodon e hebude dokke cemmbinooje kawrital goondin6e ngaal e sembe moodon fuu.

¹³ Ndelle, kaaliroowo demngal ngal anndaaka fuu njaaroo Laamdo waawude fiirtude ngal. ¹⁴ Sabo si mido wada du'aare e demle de mi anndaa fu, goonga, yonki am ina woni e du'aare, ammaa mi faamataa miin e hoore am. ¹⁵ Ndelle, noy ngadammi? Mi wadan du'aare e yonki am, ammaa mi wadan nde e hakkillo am du. Mi yimiran yonki am, ammaa mi yimiran hakkillo am du. ¹⁶ Si wanaa noon fu, si a yettirii Laamdo e ley yonki maa tan, noy tawaado toon mo woowaa

---

* **14:11** Maanaa demngal do wo sii haala.

dum waawirta wi'ude «Aamiina» e yettugol maada ngool? Sabo joomum nanataa ko kaalataa duum. ¹⁷ Fay si yettugol maa ngool ina woodi sanne, ngol nafataa joomum fey.

¹⁸ Mido yetta Laamdo, ko kaaldammi demle de anndaaka faa buri on on fuu. ¹⁹ Ammaa e ley kawrital goondinbe, haalude karfeeje joy paaminiide faa janngina yimbe, burani kam haalirde karfeeje ujunaaje sappo demle de anndaaka.

²⁰ Sakiraaŋe, taa laatodon hono cukaloy e ley hakkillooji moodon. Laatodon be ngalaa bonanda hono cukaloy, ammaa e ley hakkillooji mon laatodon mawbe. ²¹ Ina winndaa e Tawreeta:

«Nde kaaldowammi e yimbe am,
wo e kunnude yimbe leyde godde,
wo e demle jananbe kaalirammi.

Dum fuu,

be kettindantaako kam.»†
Wo noon Joomiraado wi'i.

²² Hono noon, demle de anndaaka deen wo maande sariya do be ngoondinaay, de nganaa maande do yimbe goondinbe. Haalude annabaaku du wo maande do goondinbe, wanaa do be ngoondinaay. ²³ Ndelle, si goondinbe fuu kawritii, ina kaalda demle de anndaaka, de yimbe be mboowaa dum naa yimbe be ngoondinaay ngarii fu, be mbi'an wo on haanjaabe. ²⁴ Ammaa si gooto e yimbe been warii, de tawi yimbe fuu ina kaalda annabaaku, ko o nanata duum fuu ina faamina mo hakkeeki makko, ina saroo mo. ²⁵ Ko suudii ley bernde makko bangan. Ndeen o hippoto

† 14:21 Esaaya 28.11-12.

e leydi, o sujidana Laamdo, o wi'a: «Si goonga ni, Laamdo ina wondi e moodon.»

No kawrital goondinbe haani worrude

²⁶ Ndelle sakiraaŋe, noy ngadoton? Si on kawritii, de gooto moodon ina woodi jimol, goddo du ina janngina, goddo ina woodi ko Laamdo ɓanginani dum, goddo ina haala demngal ngal anndaaka, goddo du na fiirta ngal, sanaa fuu wadiree faa semmbina kawrital goondinbe ngaal. ²⁷ Si demle de anndaaka kaalirtee, taa ɓura yimbe dido naa tato. Been du, sanaa ɓe kaalira gooto gooto, de gooto moodon fiirta. ²⁸ Ammaa si pirtoowo walaa, joomum deyyinoo e ley kawrital ngaal, haalda e Laamdo e ley ɓernde muudum. ²⁹ Haaldoobe annabaaku du, dido naa tato tan kaala, de heddiibe been kiinya haala maɓbe kaan. ³⁰ De si won ko Laamdo ɓanginani gooto e joodiibe been, kaaloowo arandeejo oon deyyinoo. ³¹ Sabo on fuu, oon mbaawi haaldude annabaaku gooto gooto, faa yimbe fuu keɓa paamal e ɓerde cellinaade. ³² Haaldoobe annabaaku been ina mbaawi nanngitinde ko'e muɓben. ³³ Si goonga, Laamdo wadataa ko jiiɓii. Wo o Laamdo gaddoowo jam.

No worri e kawrite seniibe deen fuu, ³⁴ sanaa rewbe ndeyyinoo ley kawrite deen, sabo ɓe ngalaa laawol haalude ley doon. Be dowtoroo no Tawreeta wi'iri noon. ³⁵ Si tawii won ko ɓe njidi faamtindaade, ɓe acca faa ɓe koota, ɓe yamowa jom'en cuudi maɓbe. Sabo konngol debbo nanee ley kawrital ina semtinii. ³⁶ Naa oon miiloo konngol Laamdo ngool to moodon yuuri naa? Wo onon tan keɓi ngol naa?

³⁷ Si neddo ina miilii wo annabaajo maa ina miilii wo jogiido baawde Ruuhu Ceniido, ina haani annditinde ko mbinndanammi on duum wo yamiroore Joomiraado. ³⁸ Mo annditaay dum fuu, Laamdo annditataa dum. ³⁹ Ndelle sakiraa6e, poodanodon haaldude annabaaku, katin du taa kadon demle de anndaaka haaleede. ⁴⁰ Ammaa huunde fuu wadiree no haaniri, tawee fuu ina fonnditii.

15

Haala ummital Almasiihu

¹ Sakiraa6e, mido miccintina on Kabaaru Lobbo mo mbaajinoomi on. On nja6ii dum, odon keddii odon ka66ii e majjum. ² Wo saabe Kabaaru oon kisinirtefon, si tawii on tiigorake mo no kaaldanmi on ni. Si wanaa noon fu, goondinal mon laatoto 6olum.

³ Mi yottinanii on kabaaru mo ke6umi, 6urdo huunde fuu oon. Dum woni: Almasiihu maayii saabe hakkeeki meeden, no Binndi diin mbiiri ni. ⁴ O wattaama ley saabeere. O iirtake e nyalooma tata6o, no Binndi diin mbiiri ni. ⁵ O 6anganii Piyeer. Caggal duum, o 6angani taalibaa6e sappo e dido been. ⁶ Caggal duum, o 6angani ko 6uri sakiraa6e keme njoyo ley wakkati gooto. Ko 6uri heewude e ma66e ina mbuuri faa joonin, de wo66e ma66e paltake. ⁷ Jokkiti katin, o 6angani Yaaku-uba, de o 6angani nulaa6e been fuu. ⁸ Sakitii, o 6angani kam miin ga'udo hono 6inngel dimaangel gilla wakkati muudum yottaaki ni. ⁹ Si goonga, miin 6uri nulaa6e been fuu famdude. Mi fo-taay fay noddireede nulaado, sabo mi torriino kawrital goondin6e Laamdo. ¹⁰ Joonin le, saabe

moyyere Laamdo ndeen laatoriimi ko ngonumi duum. Moyyere nde o wadani kam ndeen du rimaay bolum. Si goonga, miin buri nulaabe been fuu gollude. De wanaa miin gollata, wo moyyere Laamdo wonnde e am ndeen gollata. ¹¹ Ndelle nde wo miin, nde wo kambe, fuu fotu. Wo duum min fuu min mbaajotoo, duum du ngoondindon.

Haala ummital maaybe

¹² Woodi, miden mbaajoo Almasiihu iirtake e maayde. Ndelle, noy wobbe moodon mbiirata maaybe ummitataako? ¹³ Sini ummital maaybe walaa, Almasiihu e hoore muudum ummitaaki. ¹⁴ De si Almasiihu ummitaaki, waaju amin wo bolum, goondinal moodon du wo bolal. ¹⁵ Woodi si maaybe ummitataako du, idum holla ko min ceedanii Laamdo duum wo fewre. Sabo min mbi'ii Laamdo ummintinii Almasiihu, de dum wanaa goonga si maaybe ummitataako. ¹⁶ Si maaybe ummitataako, Almasiihu e hoore muudum ummitaaki. ¹⁷ Si Almasiihu ummitaaki, goondinal moodon wo bolal, odon ngoni ley hakkeji mon faa joonin. ¹⁸ Si wo noon du, maaynoobe e ley goondinal Iisaa Almasiihu been kalkii. ¹⁹ Si jikke meeden e Almasiihu wo ley nguurndam meeden do tan nafannoo, eden buri yimbe fuu yurmi-naade.

²⁰ Ammaa si goonga, Almasiihu ummintinaama e maayde, laatake artiido e ummitotoobe. ²¹ Sabo no maayde yuurdi e neddo gooto, hono noon du ummital hakkunde maaybe yuurdi e neddo gooto. ²² No yimbe fuu maayirta saabe kawtal mubben e Aadama, hono noon du yimbe fuu ummintinirtee saabe kawtal mubben e Almasiihu. ²³ Ammaa

mono fuu e wakkati muudum ummitotoo. Almasiihu woni arandeejo oon. Ndeen si wartii fu, 6e o jeyi been du ummitoto. ²⁴ Ndeen timmoode waran. Almasiihu halkan kaanankaaku e baawde e semmbe fuu, de hokkita Laamdo Baabi-iwo laamu. ²⁵ Sabo ina tilsii Almasiihu laamoo faa nde Laamdo wadi mo o yaa6a way6e mo been fuu. ²⁶ Ganyo cakitotoodo halkeede oon wo maayde, ²⁷ sabo ina winndaa: «Laamdo wattii huunde fuu ley koyde makko.»* Ammaa si wi'aama «huunde fuu wattaama ley koyde makko», na tannyoraa Laamdo gadudo dum oon kaa naataay. ²⁸ Nde huunde fuu heedii ley baawde Almasiihu Bajjo oon ndeen, kam e hoore muudum heedan ley Laamdo gadudo o dawrana huunde fuu, faa Laamdo laamoo kala huunde fuu.

²⁹ Woodi, ina woodi jaboobe lootireede lootagal batisima saabe maay6e. Si tawii maay6e ummitataakono, dume wadi de yim6e ina mbatisiree saabe ma66e? ³⁰ Minen e ko'e amin, ko wadi de miden njardoo masiibaaji wakkati fuu faa miden nesa maayde? ³¹ Sakiraa6e, nyannde fuu mido nesa wareede. Tannyoron wo dum goonga, hono ko mantortoomi on yeeso Joomiraado men Iisaa Almasiihu duum du laatorii goonga. ³² To Efeesu toon mi ha6aama wolde sattunde, hono wo daabaaji ladde bondi ka6umi. Si mi goondinaayno ummintineede fu, dume dum nafata kam? Si maay6e ummitataakono fu, ngaden no wiiraa ni: «Nyaamen, njaren, sabo jaango en maayan.»

³³ Taa kiilon ko'e mon: «Yaadude e bon6e ina bonna needi lobbiri.» ³⁴ Ngartiree hakkillooji

---

* 15:27 Jabuura 8.7.

mon e ko fonnditii, celon wadude hakke. Sabo wobbe moodon anndaa Laamdo. Ko mbiirumi noon wo faa cemton.

³⁵ Ammaa hasii goddo yaman: «Noy maaybe umitortoo? Noy balli muɓben ngorrata?» ³⁶ Aan pamaro hakkillo! Aawdi ndi aawudaa fuu, sanaa waata, de sakitoo fuda. ³⁷ Aawdi ndi aawudaa du, si wo gawri naa wo aawdi feereeri, wo ndi wabbere tan. A aawataa wullere ndeen e hoore muudum. ³⁸ Caggal duum, Laamdo wadata ndi sii wullere nde muuyi, aawdi fuu e sii wullere muudum. ³⁹ Kulle jogiide yonki du kawtaa terde: biɓɓe-Aadama e terde muɓben, daabaaji e terde muɓben, pooli e terde muɓben, liyyi du e terde muɓben. ⁴⁰ Ina woodi balli kammunkooji e balli leydinkooji. Kammunkooji diin e darja muɓben, leydinkooji diin du e darja muɓben. ⁴¹ Naange e jalbugol muudum, lewru du e jalbugol muudum, koode e jalbugol muɓben. Fay hakkunde koode deen, jalbugol muɓben ina seedi.

⁴² Ummital maaybe du hono noon worri. Ko iretee duum ina nyola, ko ummitotoo duum nyolataa. ⁴³ Ko iretee duum ina lokkidi, ko ummitotoo duum ina jogii teddeengal. Ko iretee duum ina lokkidi, ko ummitotoo duum ina jogii semmbe. ⁴⁴ Ko iretee duum wo terde leydinkooje, ko ummitotoo duum wo terde ruuhunkooje. Terde leydinkooje ina ngoodi, ndelle terde ruuhunkooje du ina ngoodi. ⁴⁵ Dum wadi de na winndaa: «Neddo arandeejo oon, dum woni Aadama, laatake yonki mbuurki.» Aadama cakitiido oon kaa laatake Ruuhu kokkoowo nguurndam. ⁴⁶ Wanaa ko jeyaa e Ruuhu duum artii warude. Wo ko jeyaa e leydi duum

artii, de ko jeyaa e Ruuhu duum jokki. ⁴⁷ Neddo arandeejo oon e sollaare leydi tagiraa. Neddo dīdābo oon e kammu yuuri. ⁴⁸ Yimbe yuurube e sollaare leydi been ina ngorri hono Aadama yuurudo e sollaare leydi oon. Yimbe jeyaaŋe e kammu been ina ngorri hono yuurudo dow kammu oon. ⁴⁹ Hono no nanndirden e yuurudo e sollaare leydi oon ni, hono noon nanndirten e yuurudo dow kammu oon du.

⁵⁰ Sakiraaŋe, inan ko kaalammi duum: teewu e yiyam mbaawaa naatude e laamu Laamdo. Katin du ko nyolata waawaa hebude ko nyolataa faa abada duum.

⁵¹ Ndaar, mido ŋanginana on sirri: wanaa en fuu maayata, ammaa en fuu en mbaylitete. ⁵² Dum wadan wakkati gooto, no tamyango yitere ni, si buututal cakitotoongal fuufaama. Sabo buututal ngaal fuufete, de maaybe been ummodoo e ŋalli dī nyolataa. Enen du, en mbaylitete. ⁵³ Sabo si goonga, ina tilsi terde nyolooje deen ŋornoo ko nyolataa, maayooje deen du ŋornoo ko maayataa. ⁵⁴ Si terde nyolooje deen ŋornake ko nyolataa, maayooje deen ŋornake ko maayataa fu, ndeen konngol binndaangol ngol tabitan: «Maayde jaalaama, modaama.»†

⁵⁵ «Maayde, toy jaalagol maa woni?

Maayde, toy tooke maa ngoni?»‡

⁵⁶ Tooke poodooje maayde wo hakke. Hakke du hemrii baawde saabe jamirooje Tawreeta.

⁵⁷ Ammaa jattooje ngoodanii Laamdo kokkiroowo

---

† 15:54 Esaaya 25.8. ‡ 15:55 Hoseya 13.14.

en jaalagol saabe Joomiraado meeden Iisaa Almasiihu.

⁵⁸ Ndelle sakiraaŋe am horsuŋe, laatee joottiiŋe Ɔe ndimmbataako. Wakkati fuu Ɔeydon tinnaade e golle Joomiraado, sabo oŋon anndi ko ngolloton ley kawtal Joomiraado duum wanaa Ɔolum.

16

Haala wallugol seniibe wonŋe ngalluure Urusaliima

¹ Joonin en ndaaran kabaaru hawrundurgol ceede faa walla seniibe wonŋe Urusaliima Ɔeen. Ngadon ko njamirmi kawrite goonŋinŋe gonde leydi Galaatiya Ɗeen. ² Alan fuu, mono e moodon fuu itta ko waawi, resa. Ndeen si mi warii, en pilataako hawrundurde Ɗum katin. ³ Nde ngarumi fu, mi hokkan Ɔe cubidon Ɔeen Ɔataakiiji kollooji on cubake Ɔe, Ɔe njaara ballal moodon ngaal Urusaliima. ⁴ Si na foti ko mi yaha miin du, min njaadan.

Haala anniyaaŋi Pool

⁵ Si mi feyyitii leydi Makedoniya fu, mi waran to moodon, sabo toon ndewammi. ⁶ Hasii mi weeranan on seeda naa mi dabban to moodon. Ndeen oŋon mbaawi wallude kam faa mi yaha yeeso e jahaangal am. ⁷ Sabo mi yidaa fantude to moodon joonin de mi dilla law. Mido yidi Ɔooyude to moodon seeda si Joomiraado jaŋii. ⁸ Ammaa mi Ɔooyan ley Efeesu ga faa iidi Ɔenndal alkama hewta. ⁹ Sabo mi heŋii Ɗo laawol manngol no mi gollira gollal nafoowal. Woodi, wayŋe du na keewi.

¹⁰ Si Timote warii to moodon fu, njakkitodon dum faa wooda taa hula, sabo wo Joomiraado o gollanta hono am ni. ¹¹ Ndelle, taa fay gooto yawa mo. Mballon mo e laawol ngool faa o warta to am e jam. Sabo mido hedii mo, kanko e sakiraaŋe been.

¹² Woodi, dow sakiike meeden Apolos, mi nyaagake mo sanne o yaada e sakiraaŋe been to moodon, de o muuyaay yahude joonin. Si o hebii laawol fu, o waran.

Baynundural

¹³ Kakkilon, ndarodon faa wooda ley goondinal. Laatodon suusuŋe, beydorodon semmbe. ¹⁴ Ko ngadoton fuu, ngadiron dum njinngu.

¹⁵ Odon anndi Estefaana e koreeji muudum. Kam'en artii fuu goondinde ley leydi Akaya. Iŋe tinnii e gollande seniibe been. Sakiraaŋe, mido nyaagoo on sanne: ¹⁶ njarranee yimŋe wa'uŋe hono noon, kam'en e gollidoobe e muŋŋen, tinniiŋe e gollal ngaal fuu. ¹⁷ Mido welterso garol Estefaana e Fortunaatu e Akayku ngool. Be ngadonii kam ko onon on mbaawaa wadande kam saabe on ngalaa ga. ¹⁸ Be mbaaltinii hakkillo am, kam e hakkillooji moodon fuu. Teddinee yimŋe hono maŋŋe.

¹⁹ Kawrite goondinŋe gonde leydi Aasiya deen ina njowta on. Akila e deekum Pirisilla e kawrital goondinŋe kawroowal galle maŋŋe ngaal ina njowta on sanne e innde Joomiraado. ²⁰ Sakiraaŋe been fuu ina njowta on. Njowtunduron onon du e jowtaali ceniidi.

²¹ Inan jowtaango am ngo mbinndirammi e jongo am: MIIN POOL. ²² Neddo fuu mo yidaa Joomiraado, kuddi woodanii dum! Yaa Joomiraado amin, war! ²³ Wo hinney Joomiraado meeden Iisaa wonda e moodon. ²⁴ Njingu am ina woni e moodon on fuu e ley kawtal meeden e Iisaa Almasiihu.

**Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɔ Amaana
Keso
Fulfulde Burkina New Testament**

copyright © 2012 SIM International

Language: Fulfulde Burkina (Fulfulde, Western Niger)

Dialect: Burkina

Translation by: SIM International

**Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɔ Amaana
Keso**

This translation, published by SIM International, was published in 2012.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM (Mission Protestante), BP 1552, Ouagadougou 01, BURKINA FASO.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

